

Descrierea

I. Definiție Descrierea este modul de expunere prin care se prezintă trăsăturile particulare ale unui personaj, fenomen, obiect, colț din natură.

II. Caracteristici :

- a) comunică prin transfigurare artistică și printr-un stil adecvat, observații, reflecții, trăiri **etc**;
- b) au mare frecvență procedeele de expresivitate artistic: **comparația, metafora, hiperola, epitetul** etc;
- c) prezența imaginilor adresate simțurilor: **auditive, vizuale, cromatice, olfactive, tactile**;
- d) predomină **adjectivul** și **substantivul**, cu accent pe **verbele statice** la modul indicativ, timpul prezent sau imperfect;
- e) prezentarea imaginilor poate fi:
  - **sistematică**, adică din planul depărtat spre cel apropiat sau invers; de la dreapta spre stânga sau invers; de sus în jos sau invers;
  - **nesistematică**, adică cel care descrie prezintă ceea ce vede și aude pe măsură ce percepe realitatea descrisă.
- f) prezența cadrului **temporal** și **spațial**: ex: un décor interior, un peisaj, un anotimp, un moment al zilei;
- g) **atmosfera generală** poate fi de liniște, de freamăt, de veselie etc.

III. Felul descrierii:

A După raportul cu literatura:

- **lirică**:
  - reflectă sentimentele și impresiile celui care o privește;
  - limbajul este artistic, expresiv, sensibilizator;
  - este caracteristică operelor literare lirice, dar și epice;
  - este preponderent **subiectivă**.

Este de două feluri:

Tabloul – înfățișează o priveliște, un eveniment sau un fenomen al naturii Ex: “Amintiri dintr-o călătorie” – Hogaș;

Portretul – prezintă imaginea unui personaj literar.

- **nonlirică**
  - oferă informații precise;
  - se folosesc termeni tehnici și științifici;
  - nu se apelează la imagini artistice, figuri de stil;
  - cuvintele sunt folosite cu sensul propriu;
  - este preponderent **obiectivă**.

Două tipuri de descriere nonlirică:

1. *definiția* – redarea caracteristicilor distinctive ale unor obiecte sau noțiuni. Definiția constă în reconstituirea teoretică a obiectului /noțiunii, prin precizarea extensiunii (sferei de referință) și intensiunii (conținutului) acesteia;

2. *rezumatul* – este o descriere a unei acțiuni, construită din secvențe de acțiuni ordonate temporal. Pot fi rezumate – deci descrise – acțiunea unei opere literare epice sau dramatice, acțiunea unui film, precum și o întâmplare cotidiană, o discuție etc.

B. După gradul de obiectivitate:

Descrierea obiectivă poate să fie identificată în textul științific, anunțul publicitar, pliantul de hotel, pliantul geografic. Scopul unor astfel de descrieri este să informeze și să convingă de calitatea serviciilor, a unor produse.

Descrierea subiectivă apare în operele ficționale, iar uneori și atunci când sunt realizate anunțuri publicitare care urmăresc prezentarea atractivă a unui produs.

În textul literar, descrierea apare frecvent împreună cu narațiunea. În anumite texte, contrastele dintre narațiune și descriere se atenuează, ajungându-se la construcții mixte denumite *descrieri narrative*.

C. După tipologia scriiturii

1. *ca tip de discurs*: constă în prezentarea trăsăturilor unui obiect. Obiectul descrierii poate fi un lucru, o ființă, un fenomen, o acțiune, un tablou etc –real sau fictiv.

2. *ca mod de expunere* într-o creație literară, în versuri sau în proză: constă în prezentarea unei ființe, a unui lucru, a unui aspect din natură, a unei stări sufletești etc. Descrierea urmărește surprinderea și evidențierea trăsăturilor caracteristice ale unui obiect, astfel încât destinatarul să poată avea o reprezentare a obiectului de referință cât mai apropiată de cea pe care intenționează să o transmită emițătorului.

D. După modul de alcătuire a textului:

1. *descriere în versuri*;

2. *descriere în proză*.

E. După natura obiectului – în retorica tradițională se disting:

1. *topografia* – descrierea unui loc oarecare din natură sau dintr-o așezare omenească;

2. *cronografia* – descrierea unei perioade de timp (epoci, evenimente istorice);

3. *prosopografia* – descrierea care prezintă figura, corpul, calitățile fizice, ținuta, mișcarea unei ființe animate, reale sau fictive;

4. *etopea* – descrierea moravurilor, a trăsăturilor de caracter, a virtuților, a defectelor, a trăsăturilor morale ale unui personaj real sau fictiv;

5. *portretul* – prezentarea trăsăturilor fizice și morale ale unui personaj;

6. *paralela* – două descrieri fie consecutive, fie simultane prin care se raportează unul la altul două obiecte pentru a le sublinia asemănările și/sau deosebirile;

7. *tabloul* – descrierea animată a unor pasiuni, acțiuni, evenimente, fenomene fizice sau morale.

F. În funcție de dinamismul prezentării:

1. *descriere statică* – descrierile de stări și peisaje lipsite de dinamism, dominate de predicate nominal, substantive și adjective;

2. *descrierea dinamică* – descrierile de acțiuni, dominate de verbe de mișcare la prezent sau la perfectul simplu, însoțite de adverbe.

- *Descrierea prin acțiune:*

- *portretul unui personaj* – realizat prin faptele sale (descrierea faptelor);
- *descrierea dinamică a unui obiect*: descrierea unui obiect umanizat (însuflețirea inanimatului prin metafore și comparații); construcția unui obiect (descrierea animată/narativizată).

- *Descrierea acțiunii:*

- *Descrierea unei acțiuni* – secvențe de acțiuni ordonate temporal, o acțiune globală fiind divizată într-o suită de microacțiuni;
- *Descrierea unei situații, tabloul* – acțiunile prezentate sunt în raport de simultaneitate.

IV. Operațiuni descriptive (după Jean Michel Adam și François Revaz)

1. *ancorarea* – numirea obiectului descrierii (întregul);
2. *aspectualizarea* – fragmentarea întregului în părți; evidențierea calităților/proprietăților întregului sau a părților cuprinse;
3. *relaționarea* – situarea temporală, situarea spațială, asimilarea comparativă sau metaforică ce permite descrierea întregului și a părților sale punându-le în relație analogică cu alte obiecte;
4. *reformularea* – redenumirea întregului și a părților sale de-a lungul sau la sfârșitul descrierii.

V. Funcțiile descrierii

a) funcțiile descrierii așa cum sunt ele teoretizate de către Jean Michel Adam și André Petitjean în *Le texte descriptif* - 1994 și de G Genette în *Figuri* sunt:

- funcția matezică – răspunzătoare cu introducerea unor cunoștințe de ordin științific;
- funcția mimezică – ce se realizează prin sintagmele desemnării crono-toposului;
- funcția semiozică – răspunzătoare de dublarea sensurilor de suprafață cu sensuri simbolice, de adâncime, accesibile doar unui cititor avizat și emancipat.

b) Din punct de vedere semantic, descrierea are următoarele funcții:

- *funcția reprezentativă sau diegetică* este aceea de a construi lumea textului, de a-i stabili coordonatele. În cazul în care într-o descriere predomină această funcție, sunt antrenate cel puțin trei operațiuni descriptive: ancorarea, aspectualizarea și relaționarea. Pentru ca lumea scrisă să fie credibilă, ea trebuie reprezentată într-un raport clar cu spațiul și cu timpul, fie ele veridice

sau nu. Reprezentările lumii trebuie să fie concrete, alcătuite din componente cu sau fără preponderență funcțională;

- *funcția expresivă* presupune semnalarea unui punct de vedere al descriptorului (cel care realizează descrierea). Subiectivitatea descrierii este generată de introducerea în text a considerațiilor, a reacțiilor emoționale, a opiniilor autorului față de obiectul descris;
- *funcția narativă* este prezentă uneori în descrierile subsumate narațiunii, prin care se anunță progresia unei intrigi.